

SISUKORD

Sissejuhatus 13

1. Hakkame pihta! 23

I. KUJUTLUSVÕIME 33

2. Völumets 35

3. Lendav vaip 45

4. Mereröövliid 53

5. Robotid 61

6. Kuningaloss 69

II. OSKUSED JA VAHENDID 79

7. Klounid ja komöödia 81

8. Grupitöö kujunditega 91

9. Pillid, muusika ja helid 99

10. Pantomiim 109

11. Esemel uudsed kasutusviisid 119

12. Nukkude meisterdamine 127

13. Nukkude esitlemine 135

14. Rätikud 141

15. Maalimine 151

III. KOHAD JA LOOMAD 159

- 16. Rand 161
- 17. Tsirkus 169
- 18. Talu 177
- 19. Džungel 183
- 20. Restoran 191
- 21. Kosmos 199
- 22. Vee all 207
- 23. Konnad 215
- 24. Sitikad ja satikad 221
- 25. Ämblikud 227
- 26. Sõidukid 233

IV. MUINASJUTUD 241

- 27. Naksitrallid 243
- 28. Kuldkihar ja kolm karu 251
- 29. Punamütsike 257
- 30. Naeris 265
- 31. Kolm pörsakest 271
- 32. Röövikul on kõht tühi 279
- 33. Seal, kus elavad metsakollid 285

V. AASTAAJAD 293

- 34. Sügis 295
- 35. Talv 303
- 36. Kevad 311
- 37. Suvi 319

Tunnikava 327

SISSEJUHATUS

See raamat on sündinud soovist pakkuda väikes-tele lastele sobivaid draamaõppekavasid. Terve oma õpetajakarjääri jooksul olen püüdnud leida lihtsaid, kergesti järgitavaid tunnikavasid, mille rakendamine ei nõuaks suurt ettevalmistust. Otsingute käigus sain selgeks, et sellist materjali on väga vähe.

Draamaõpet peaks kindlasti alustama raamatu sissejuhatava osaga „Hakkame pihta!“, mis aitab selgusele jõuda teie grupi tasemes ning tutvustab draama elementide kasutusvõimalusi.

Raamatus toodud draamatundide kavad on sündinud aastakümneid väldanud praktilise töö tulemusena. Need on loodud eelkõige alushariduse õpetajatele mis tahes institutsioonis. Sisu poolest sobivad need tunnikavad eri suuruses lastegruppidele. Kasutage ja kohandage raamatus toodud ideid oma õpetamisstiilile ja teie käe all tegutsevate laste vajadustele. Olen raamatu aluseks olevat materjali pidevalt analüüsinud ja täiendanud, nii et lõpuks trükkist ilmununa on see pälvinud nii laste kui ka õpetajate ja lapsevanemate heakskiidu.

Soovin väga, et draamaõpe leiaks rohkem kasutust, sest see on kergesti rakendatav ja ülimalt nauditav kogemus nii lastele kui ka õpetajatele. Pidage meeles, et draamaõpe ei tähenda ainult esinemisõskuse harjutamist – ärge keskenduge

vaid sellele, kuidas näoga publiku poole seista, rääkida kõva selge häälega ning väljendada end ilmekalt, vaid püüdke arendada lastes draamamängu tunnetust üldisemalt.

Raamat on mõeldud nii algajale õpetajale, kes soovib tundides kasutada draamavõtteid, kui ka kogunud draamaõpetajale, kes otsib tundideks täiendavat materjali. Ehkki tunnid on raamatus nummerdatud, ei pea neid järjest läbi viima. Pigem soovitan välja valida osa, mis sobib parajasti käsitledava teema, aga ka grupi huvide ja võimetega.

Kindlasti tuleb kasuks tegeleda pärast tunni läbiviimist eneserefleksiooniga: pange oma kogemused kirja ning lisage neile laste märkusi, pilte, mõtteid ja reaktsioone. Koguge põnevat materjali (nt laule, luuletusi, lugusid, veebisaite, blogisid jmt) ja tunniideid pidevalt juurde, et panna kokku üks põhjalik ja hindamatu väärtusega õppematerjalide kogu. Raamatu lõpus on toodud tunnikava vorm ja juhised, kuidas ise tunnikava koostada (vt lk 327).

Draamaõpe on minu suur kirk ja ma loodan, et pärast selle raamatu läbitöötamist hakkate ka teie jagama minu vaimustust.

Miks just draama?

Näitekunsti õppimine juba varases nooruses aitab tõsta enesehinnangut ja arendada eluks vajalikke oskusi. Üheskoos näitlemine ja oma kujutlusvõime tööle rakendamine muudab lapsed sallivamaks ja paneb nad üksteisest enam lugu pidama. Õppides arenevad laste suhtlus-, eneseväljendus- ja probleemilahendusoskus ning loovus. Nad omandavad võime kuulata, läbi rääkida, oma mõtteid jagada ja ühise eesmärgi poole liikuda.

Laste draamaõpe võimaldab neid olulisi oskusi arendada hirmuvabas, turvalises keskkonnas. Draamaõppest saavad enam abi lapsed, kellel on raskusi eneseväljenduse või õppimisega.

Rollimäng

Rollimäng tähendab seda, et lapsed võtavad endale mingi rolli ja toimetavad kellegi teisena iseenda algatatud mängusituatsioonis. Draamatund hõlmab üldjuhul formaalse ülesehitusega rollimängu, mille eesmärk on õpitud kinnistada, täpsemalt selgitada ja laiendada. Selles raamatus välja pakutud tunnid aitavad teil suunata laste loomuliku kalduvuse mängida rollimänge formaalsemale draamaõppe rajale. Iga kord, kui hakkate draamatundi läbi viima, selgitage veel kord lastele, et nad hakkavad nüüd näitlema.

Kindlasti ei ole tunnid mõeldud asendama vaba rollimängu, milles lapsed ise katsetavad ja õpivad eakaaslastega koos mängima stiilis „Ole sina mängult...“.

Väga kasulik on anda lastele piisavalt võimalusi mängida täiskasvanute mistahes sekkumise ja suunamiseta. Lastel peab olema võimalus proovida erinevaid rolle (ehk kujutada end ette kellegi teisena), laiendada sõnavara ja arendada olulisi sotsiaalseid oskusi (nt oskus kuulata, kokku leppida, uusi ideid välja käia ja ühiselt probleeme lahendada). Mängu käiku jälgiv õpetaja õpib samas lapsi paremini mõistma ning tajub nende tugevaid ja nõrku külgi ning huvisid.

Sageli vaieldakse selle üle, kas ja millal peaks õpetaja mängu sekkuma. Kui õpetaja pakub mängus välja uue rekvisiidi või mõtte mängu edasiarendamiseks, võib see improviseeritud rollimängu laiendada ja teisigi lapsi mängima meelitada. Õpetaja saab mängu pisut keerulisemaks muuta, pakkudes osalejatele välja uusi

Pantomiim

Pantomiimis antakse mõte edasi vaid liikumise ja žestidega. Pantomiimiga saab rääkida terve loo ja tuua selgemini esile allteksti. Väikeste laste puhul on pantomiim väga sobiv võte, sest see on nende jaoks lihtne, arusaadav ja kiirelt omandatav žanr, mis ei eelda varasemaid teadmisi ega oskusi. Eriti hästi sobib see väljendusvahendina teise keeletaustaga lastele.

Vajalikud vahendid

- Muusika

Kehateadlikkus

Kutsuge lapsed ringi istuma ja andke neile järgmised juhised.

- *Teeme oma kehad mõnusalt soojaks. Vaatame kõigepealt kõik kehaosad üle.*
- *Heida pilk*
  - *oma sõrmedele*
  - *oma kätele*
  - *oma käsivartele*
  - *oma õlgadele*
  - *oma rindkerele*
  - *oma kõhule*
  - *oma reitele*
  - *oma pahkluudele*
  - *oma jalalabadele*
  - *oma varvastele*
- *Nüüd äratame kõik need kehaosad üles.*
- *Tõuske püsti ja leidke endale koht.*

Pange muusika mängima. Kehaosade vaatlemise ajal ei tohi lapsed üksteist puudutada ega rääkida. Lapsed peaksid kasutama aeglast liialdatud liigutusi. Soojenduse juurde võiksite lisada ka mõne venituse- ja tasakaaluharjutuse.

- *Kui ma hõikan kehaosa nimetuse, siis liigutage seda muusika taktis.*

Peeglid

Seiske laste ette ja paluge igaühel endale koht leida. Kui lapsed on valmis, andke neile järgmised juhised.

- *Teist saavad nüüd peeglid.*
- *Kui ma end liigutan, proovite teie teha täpselt samamoodi kui mina ja täpselt samal ajal, nagu seisaksin ma päris peegli ees.*
- *Kas olete valmis? Hakkame pihta.*

Liigutage üht, seejärel teist kätt üles ja alla, siis tõstke ja langetage mõlemaid käsi koos.

- *Väga hea. Proovime nüüd raskemaid liigutusi.*

Katsetage erinevaid liigutusi, žeste ja näoilmeid. Kasutage erinevaid kehaosi. Võite taustale panna mängima mõnusa muusika, et lapsi paremini kaasa haarata ja aidata neil tegevusele keskenduda.

Paarispeeglid

Jagage lapsed paaridesse. Paarilised seisavad vastakuti, nagu vaataksid nad peeglist. Esimene paariline teeb mõne minuti jooksul liigutusi ja teine paariline matkib teda. Siis vahetatakse rollid, nii et teine näitab liigutusi ette ja esimene laps kordab neid. Vahetage rolle veel paar korda.

Laske lastel istuda lava ette. Valige välja mõned lastepaarid, kes näitavad teistele ette, kuidas nemad ülesannet täitsid. Kiitke tähelepanelikkust ja keskendumist, head koostööd ja jälgimisoskust. Tuletage lastele meelde, et pärast etteastet on heaks tavaks esinejatele plaksutada.

Arutlemiseks

Küsige lastelt, mida tuleb pantomiimi juures meeles pidada. Näidake neile pantomiimina ette, kuidas kooritakse banaani, aga tehke seda hästi lohakalt ja kiirelt, liigutustele keskendumata. Küsige, kas tegevus paistis banaani koorimise moodi. Tõenäoliselt vastab enamus lapsi eitavalt. Küsige, kuidas saaks seda tegevust paremini näidata. Diskussiooni eesmärk on selgitada välja pantomiimi põhireeglid: liigutused peavad olema aeglased ja kontrollitud, selged ja liialdatud. Esineja peab ette kujutama, et teeb tegevust päriselt. Küsige lastelt uuesti, mida tuleb pantomiimi juures meeles pidada. Suunake arutelu järelduseni, et pantomiimi tehes on peamine kasutada oma kujutlusvõimet.

TEEMA ARENDUS**Tunded ja pantomiim**

Kutsuge lapsed ringi istuma ja andke neile järgmised juhised.

- *Harjutame teiega veel natuke pantomiimi.*
- *Näitekunstis tähendab pantomiim ilma hääleta näitlemist.*
- *Näitan teile ühte tunnet, aga ma ei tee selle juures häält.*
- *See tähendab, et ma näitan teile seda tunnet pantomiimiga. Kui ma teen pantomiimi, ei tohi häält teha. Tuleb kasutada ainult nägu ja keha.*
- *Proovige ära arvata, mis tunnet ma teile näitan.*

Keerake seljaga laste poole, nagu oleksite pahane. Võite käed puusa lüüa, rusikat raputada, käed rinnal ristata või õlad üles tõsta.

- *Mis te pakute?*
- *Õige vastus! Ma teesklesin, et olen vihane.*
- *Kuidas te sellest aru saite?*

Lapsed võivad välja tuua näiteks käed puusas seismist, vihast nägu või kurjalt sõrme viibutamist.

- *Hästi. Nüüd on teie kord.*
- *Proovime kõik koos pantomiimiga viha väljendada.*

Andke lastele paar minutit aega, et pantomiimiga viha väljendada. Kiitke häid näoilmeid ja žeste.

- *Nüüd valin kellegi teist välja ja ta näitab meile mõnda teist tunnet.*
- *Meie proovime ära arvata, mis tunnet ta näitab.*

Valige üks-kaks last, kes näitavad ülejäänutele emotsiooni, mille te kõrva sosistate. Ülejäänud proovivad arvata, kas esineja on

- hirmunud
- üllatunud
- rõõmus
- kurb
- unine
- segaduses

Lihthe pantomiim

Paluge lastel endale ruumis koht leida. Kui lapsed on paigas, andke neile järgmised juhised.

- *Harjutame omaette lihtsaid igapäevaseid tegevusi väljendavaid pantomiime.*

- *Pidage meeles, et häält teha ei tohi ning kasutada võite ainult nägu ja keha.*
- *Mina ütlen teile tegevuse ja teie proovite teha sellest pantomiimi.*
  - *sööge lusikaga*
  - *kammige juukseid*
  - *pange kingad jalga*
  - *peske nägu*
  - *lugege raamatut*

Pantomiimiharjutus

Lapsed leiavad endale koha ja matkivad järgmisi tegevusi. Õpetage lapsi kasutama pantomiimis aeglasi liialdatud liigutusi, et matkida järgmisi tegevusi:

- palli pörgatamine
- hambapesu
- jalgrattasõit
- lillede korjamine
- telefoniga rääkimine
- kuuma joogi joomine
- õhupalli täispuhumine
- pöranda pühkimine
- pildi maalimine
- pildistamine
- millegi raske tassimine
- kätepesu

Võite lisada veel laste jaoks tuttavaid tegevusi.